

Tarbijakäitumise ja materiaalse elustiili pilootuuring.

Greendex'i indeksist

Greendex kalkulaator mõõdab tarbijakäitumist ja materiaalsel elustiili 65 erinevast muutujast lähtuvalt, kusjuures see muutujate võrdlemisi suur arv vähendab testi tulemuste moonustatust, suurendades niiviisi ühtlasi *Greendex*i kui meetodi usaldusväärsust. *Greendex* koosneb 4 näitajast: eluase (30%), transport (30%), toit (20%) ning kaupade tarbimine (20%), kusjuures viimase puhul võetakse arvesse nii igapäevaoste ja jäätmetöötlust (50%) kui ka kulukate esemete omandust (näiteks elektriseadmed) (50%). Eluasemel ja transpordil on *Greendex*'i indeksile suurem mõju, kuna neil näitajatel on suurem mõju ka keskkonnale.

Iga *Greendex*'i indeks peegeldab skoori-saaja tarbimismustrite mõju keskkonnale. Mida kõrgem on skoor, seda säästlikum on vastaja ning seda väiksem on tema ökoloogiline jalajalg. Punktiskoor moodustub tarbimiskäitumise spetsiifilise mustril põhjal, kusjuures punkte nii antakse juurde kui ka võetakse maha. Lõplik *Greendex*'i indeks moodustub skooridest ning võrreldakse maksimum-algoritmiga (indeks 100), kuid teisalt ei esinda indeks 100 „täiuslikku“ tarbijakäitumist, sest säästvate tarbijakäitumisele puudub ühene määratlus.

Greendex'i indeks on hinnanguline väärtus ning sellega pole püüeldud teadusliku täpsuse poole, näiteks ei võeta arvesse piirkondlikku, kultuurilist, religioosset, kliimatilist ega säästliku eluviisi ja/või keskkonnasäästlike produktide kättesaadavuse mõjusid. *Greendex*'i indeks on vastaja ökoloogilise jalajälje üldine mõõdik.

Tulemuste analüüs ja kokkuvõte

Küsitlusele vastas 43 inimest (sh 34 naissoost, 9 meessoost). Enamike vastajate leibkond (24 juhul 43-st) koosnes vaid täiskasvanud inimestest (18-aastased või vanemad), lapsi oli leibkonnas keskmiselt 0,57.

43 vastanu tulemuste seas esines indekseid skaalal „45“-„68“, kusjuures **keskmiseks tulemuseks oli „55,65“**. Naissoost vastajate keskmine tulemus oli „55,8“ punkti ja see on ühe indeksipunkti võrra kõrgem kui meessoost vastajate tulemus „54,77“ punkti. Indeks jäi skaalal vahemikku „45-50“ 6-l vastajal ehk 14%-l vastanutest. Vahemikus „51-55“ said tulemuse 15 vastajat ehk 34,8%-i. Vahemikus „56 - 60“ olid 14 vastaja tulemused ehk 32,5 %-i ja indekseid üle „60“-ne esines 8 juhul ehk 18,6%-l vastanutest. Kõige sagedasem indeks oli „58“ (esines 6 korral juhtudest).

Uuringu tulemusena selgus, et meessoost vastajate hulgas oli neid, kes tarbisid imporditud toidukaupu vähemalt korra nädalas või sagedamini võrreldes naissoost vastajatega mõnevõrra rohkem. 88,8% meessoost vastajatest vastas, et nad tarbivad imporditud toidukaupu vähemalt korra nädalas või rohkem ja naissoost vastajate hulgas oli see arv vastavalt 76 %.

Kohalikku päritolu toidukaupade igapäevaseid tarbijaid oli nii meeste kui naiste hulgas võrdselt - 88%. Loomaliha tarbisid mehed sagedamini kui naised. 60% meestest vastas, et nad tarbivad loomaliha kas korra nädalas või sagedamini ja naiste hulgas oli kas korra nädalas või sagedamini loomaliha tarbijaid 38 %. Puu- ja juurvilju tarvitab igapäevaselt 66% meestest ja

85% naistest. Pudelvee tarbijaid oli meeste hulgas mõnevõrra rohkem kui naiste hulgas-mehed vastavalt 55% ja naised 41%.

Ühistransporti kasutas igapäevaselt või enamikel päevadel 29% naistest ja 40% meestest. Samas kasutas autot ka peale tööd 44% naistest ja 66% meestest.

Võrreldes meeste ja naiste suhtumist kaupadesse, mis on keskkonnakahjulikud, selgus et naised pööravad rohkem tähelepanu toodete keskkonnaohtlikkusele kui mehed ja püüavad vältida keskkonnaohtlike kaupu. 20% naissoost vastajatest nõustus väitega, et nad ei osta kunagi kaupu mis on keskkonnaohtlikud. Meessoost vastajate hulgas oli selle väitega nõustujate arv 0%.

32% naistest ja 33% meestest vastasid, et nad valivad alati sihtkohta jõudmiseks kas jalutamise või jalgrattaga sõitmise, kui kaugus seda võimaldab.

Magevee kasutuse minimaliseerimise osas naiste ja meeste hoiakud oluliselt ei erinenud - 44% meestest ja 41% naistest vastas, et nad enamasti püüavad magevee kasutust minimaliseerida.

44% meestest vastas, et nad hoiavad pidevalt koduse või töökoha kütte- või jahutusüsteemi madalal regulatsiooniastmel eesmärgiga energiat säästa. Naiste hulgas oli vastav protsent 23%. Seevastu olid naised altimad saatma materjale korduvkasutusse. 82% naistest vastas, et nad teevad seda kogu aeg ja meeste hulgas oli vastav protsent 66%. Ka elektroonikakaupade uuesti ringlusse saatmise osas olid naised aktiivsemad kui mehed. Samas ei seleta käesolev uuring antud vastuste tagamaid nagu näiteks kes peres otsustab ja korraldab kasutatud esemete taaskasutusse äraandmise vaid näitab eeskätt meeste ja naiste hoiakuid taaskasutuse osas.

38,2% naistest ja 22% meestest nõustusid täielikult väitega, et nad eelistavad elada lähedal paikadele, kuhu neil on vaja enamusel päevadel sõita, eesmärgiga vähendada mõju, mida nende transpordiharjumused avaldavad keskkonnale. 22% meestest ja 8,8% naistest eelistasid üldiselt soetada endale taaskasutatud või second- hand esemeid ja mitte osta uhiuusi kaupu. Meeste ja naiste suur erinevus suhtumises taaskasutatud esemete ostmisse võib tuleneda ka toodete liigist, mida mehed ja naised tavaliselt peres soetavad. Vastavalt varasematele uuringutele vastutavad perekonnas naised rohkem riiete, jalanõude ja esmatarbekaupade soetamise eest ja mehed rohkem elektroonika, kodumajapidamismasinade ja transpordivahendite soetamise eest.

77% meestest ja 82% naistest olid valmis maksma rohkem raha energiasäästlikku toote eest, kui see aitab toote eluea jooksul säästa rohkem raha.

Madalamad tulemused (indeksid skaalal „46“-„47“) erinesid kõrgematest tulemustest (indeksid skaalal „61“-„62“) eelkõige säästliku transpordikasutuse ja esemete taaskasutusse saatmise poolest.

Vastav keskmine tulemus (55,65) asetab Eesti vastaja võrreldes teiste riikidega säästlikuimate riikide hulka vastavalt Ungari, Argentiina ja Venemaaga samalaadsele tulemusele.

Tabel 1 – Greendex'i indeksid 2010. aastal

India (62,6)	Brasiilia (58,0)	Hiina (57,3)	Argentiina (54,2)	Venemaa (54,2)	Ungari (54,1)	Lõuna Korea (52,8)	Rootsi (50,7)
Hispaania (50,4)	Austraalia (50,3)	Jaapan (49,7)	Suurbritannia (49,6)	Prantsusmaa (48,9)	Saksamaa (49,4)	Kanada (47,9)	Ameerika Ühendriigid (45,0)

Kasutatud allikad

<http://www.nationalgeographic.com/greendex/calculator.html>

http://s.ngeo.com/wpf/media-live/file/GS_NGS_2010GreendexHighlights-cb1275487974.pdf